

Religia dacilor

Asupra religiei daco-getilor, informatiile cele mai ample le-a lăsat Herodot.

"Iată în ce fel se socot ei nemuritori: credinta lor este că ei nu mor, ci că cel care piere se duce la Zamolxis – divinitatea lor – pe care unii îl cred acelasi cu Gebeleisis. Tot în al cincilea an aruncă sortii, si întotdeauna pe acel dintre ei pe care cade sortul îl trimit ca solie la Zamolxis, încredintându-i de fiecare dată toate nevoile lor.

Trimitere solului se face astfel: câtiva dintre ei, asezându-se la rând, tin cu vârful în sus trei sulite, iar altii, apucându-l de mâini si de picioare pe cel trimis la Zamolxis, îl leagă de câteva ori si apoi, făcându-i vânt, îl aruncă peste vârfurile sulitelor. Dacă, în cădere, omul moare străpunș, rămân încredintati că zeul le este binevoitor; dacă nu moare, atunci îl învinuiesc pe sol, hulindu-l că este un om rău; după ce aruncă vina pe el trimit după un altul. Tot ce au de cerut îi spun solului cât mai e în viață. Când tună si fulgeră, tracii despre care este vorba trag cu săgetile în sus, spre cer, si își amenintă zeul, căci ei nu recunosc vreun alt zeu afară de al lor".

După descrierea acestui sacrificiu ritual, Herodot vorbește despre Zamolxis:

"După câte am aflat de la elenii care locuiesc în Hellespont si în pont, acest Zamolxis, fiind om ca toti oamenii, ar fi trăit în robie la Samos ca sclav al lui Pythagoras, fiul lui Mnesarhos. Apoi, câstigându-si libertatea, ar fi dobândit avutie multă si, dobândind avere, s-a întors bogat printre ai lui. Cum tracii duceau o viață de sărăcie cruntă si erau lipsiti de învățătură, Zamolxis acesta care cunoscuse felul de viață ionian si moravuri mai alese decât cele din Tracia, ca unul ce trăise printre eleni si mai ales alături de omul cel mai înțelept al Elladei, lângă Pythagoras, a pus să i se clădească o sală de primire unde-i găzduia si îi ospăta pe cetățenii de frunte; în timpul ospetelor, îi învăța că nici el, nici oaspetii lui si nici urmasii lor în veac nu vor muri, ci se vor muta numai într-un loc unde, trăind de-a pururea, vor avea parte de toate bunătățile. În tot timpul cât își ospăta oaspetii si le cuvânta astfel, pusese să i se facă o locuintă sub pământ. Când locuinta fu gata se făcu nevăzut din mijlocul tracilor, coborând în adâncul încăperilor subpământene, unde stătu ascuns vreme de trei ani. Tracii fură cuprinsi de părere de rău după el si-l jeliră ca pe un mort. În al patrulea an se ivi însă iarăsi în fata tracilor si asa îi făcu Zamolxis să creadă în toate spusele lui".

Descoperirile arheologice si studiile recente au adus textului lui Herodot completări si rectificări.

Că Zamolxis ar fi fost la origine întemeietorul unui cult initiatic si mistic, un personaj istoric real, un taumaturg si un reformator care ulterior a fost divinizat, este o ipoteză acceptabilă. Diodor din Sicilia îl situează alături de ceilalti doi mari întemeietori de religii ai omenirii, Zarathustra si Moise. Că ar fi fost un sclav al lui Pitagora – este însă o legendă naivă, repetată si de Strabon (VII, 3, 5) si respinsă chiar de Herodot, care era convins că "acest Zamolxis a trăit cu multă vreme înainte de Pythagoras" (IV, 96). Iar V. Pârvan, respingând această legendă, consideră total greșită ideea grecilor că daco-getii ar fi fost adeptii teoriei pitagoreice a tempsihozei.

Dar o asemenea legendă s-a putut naste tocmai pentru că anticii greci credeau că au sesizat asemănarea dintre Pitagora si Zalmoxis, atât în ce priveste doctrina, cât si practicile cultului. Daco-getii credeau într-o existentă fericită după moarte; nu, propriu-zis, în "nemurirea sufletului", căci nimic nu ne îndreptăteste să presupunem că ar fi cunoscut ideea de "suflet", în sens spiritual. "Nu poate fi vorba de o conceptie superioară de prelungire ori transformare a vietii, în formă spirituală, ca suflet absolut imaterial, ci numai de o trăire fără de sfârșit, deplin constientă si identică celei pământesti, cu deosebirea că se adăugau fericirile unei îndestulări desăvârșite, cu toate bunătățile" (I. I. Russu).

Privită sub raportul practicilor de cult, religia daco-getilor era o religie initiatică si mistică. Pentru această religie, caracteristic era actul initiatic al retragerii temporare în ceea ce semnifica "cealaltă lume", si anume, într-o locuintă subterană sau într-o grotă. De asemenea, semnificative pentru conceptia religioasă si practicile cultice geto-dacice – si din nou confirmate de Herodot – erau si banchetele rituale ale asociatiilor religioase secrete pe care le formau initiatii. Aceste practici de cult sunt atestate în lumea tracilor din sudul si nordul Dunării.

Asadar, daco-getii credeau că atât cei initiati cât si urasii lor chiar (cu alte cuvinte: oaspetii chemati de Zamolxis la ospățul ritual), "nu vor muri, ci se vor muta numai într-un loc unde, trăind de-a pururea, vor avea parte de toate bunătățile". Această credință într-o post-existentă în forme materiale analoage vietii terestre – credință pe care o întâlnim si la egipteni, la persi, la celti sau la germani – dovedeste nivelul superior al gândirii religioase a daco-getilor.

Religia lor era politeistă, - la fel ca religia tuturor popoarelor indo-europene. Era adorat în Dacia si un zeu al războiului (echivalentul lui Ares sau Marte), căruia – după mărturia lui Iordanes – getii îi jertfeau prizonieri prinsi în război, "socotind că zeul războaielor trebuie împăcat prin vărsare de sânge omenesc". De asemenea, acestui zeu – întocmai ca

la celti – i se jertfeau primele prăzi de război: "lui i se atârnav pe trunchiurile arborilor prăzi de război cele dintâi".

Ca divinități feminine, se pare că daco-getii aveau și o zeiță a focului vetrei, a focului sacru, - deci investită cu atribute asemănătoare celor ale Vestei la romani. Mai certă pare existența la daci a unei zeite Bendis, zeita Lunii, a pădurilor și farmecelor, a vrăjilor, menționată și de Herodot și Strabon, corespunzând deci Artemidei grecilor și Dianei romanilor; imaginea ei (presupusă) apare în mai multe reprezentări plastice descoperite până în prezent. Lexiconul grec dintr-o epocă târzie menționează printre zeite și pe soția lui Zamolxis, cu nume identic celui al sotului ei.

O singură dată numit de autorii antici (și anume de Herodot) apare Gebeleizis, zeul furtunii și al fulgerului. Probabil că la început Gebeleizis fusese un zeu al cerului. De cultul lui era legat și ritul tragerii cu arcul în nori în timpul furtunii – dar nu pentru a-l "amenința" pe Gebeleizis, ci desigur că pentru a speria puterile demonice – Până la urmă, printr-un sincretism religios, Gebeleizis a ajuns să fie confundat (la o dată imprecizabilă) cu Zamolxis, contopindu-li-se atributele.

Zamolxis însă, divinitatea chthoniană, a rămas – cel puțin, începând din secolul lui Herodot – divinitatea supremă a daco-getilor. După unii autori, "Gebeleizis îi disputa domnia asupra împărăției umbrelor. În virtutea anumitor schimbări survenite în religia lor, o parte dintre geto-daci începură să creadă că la Gebeleizis și nu la Zamolxis merg cei care părăsesc lumea pământescă". Alți autori admit că "cele două divinități, inițial distincte, să se fi contopit; dar nimic nu ne îndreptățește să-l transformăm pe Zamolxis, zeu suprem, într-o divinitate urano-solară".

Concluzia cea mai plauzibilă este bazată pe însăși etimologia (în general acceptată) numelui divinității: în limba tracă cuvântul *zamol* înseamnă "pământ". Zamolxis era izvorul vieții, zeul vegetației, al reînvierii naturii, atributele lui erau legate de creșterea vitelor și rodul ogoarelor. Ca zeu al roadelor pământului, domnia lui se extindea și asupra împărăției mortilor, rămânând totodată initiatorul și divinitatea care patrona cultul inițiativ. "Din notiunea de *pământ* dător de viață și belsug a fost plăsmuită figura unei zeițe cu trăsături și facultăți umane.

La aceste elemente ale religiei daco-getilor se mai adaugă și străvechi componente naturiste, atestate iconografic din ce în ce mai frecvent în noile descoperiri arheologice. Apar figurate pe diverse piese din tezaurul imaginii – asociate cu simboluri sacre – de serpi, cerbi, tapi de munte, un grifon în luptă cu un leu, cu un cerb, cu o pasăre, s.a.m.d. – "imagini împrumutate poate, la origine, din iconografia și mitologia iraniană". – Pornită de la un asemenea stadiu primitiv naturist, religia daco-getilor a ajuns în scurt timp "la un nivel de spiritualizare mai înalt

decât toate celelalte religii înrudite ale popoarelor învecinate, si cu trăsături de o accentuată etică".

www.referateok.ro – cele mai ok referate